DOMSTOLENS DOM
11. juli 1985 *

I sag 137/84

angående en anmodning, som cour d'appel de Liège (6. afdeling) i medfør af EØF-traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag

Anklagemyndigheden

mod

Robert Heinrich Maria Mutsch, Saint-Vith,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af EØF-traktaten, navnlig dennes artikel 220,

har

DOMSTOLEN

sammensat af præsidenten Mackenzie Stuart, afdelingsformændene G. Bosco og O. Due, dommerne P. Pescatore, T. Koopmans, U. Everling, K. Bahlmann, Y. Galmot og R. Joliet,

generaladvokat: C. O. Lenz
justitssekretær: P. Heim

efter at der er afgivet indlæg af:

— sagsøgte i hovedsagen ved advokat B. Moutrier, der træder i stedet for advokat Ortmann,

— Den italienske Republiks regering ved udenrigsråd, afdelingsformand i Consiglio di Stato A. Squillante, som befuldmægtiget, bistået af Avvocati dello Stato O. Fiumara og F. Caramazza,

* Processprog: Fransk.

— Kommissionen for De europæiske Fællesskaber ved F. Benyon og H. Van Lier, den juridiske tjeneste, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 28. marts 1985,

afsagt følgende

DOM

(Sagsfremstillingen udelades)

Præmisser

1 Ved dom af 26. april 1984, indgået til Domstolen den 23. maj s.å., har cour d'appel de Liège i medfør af EØF-traktatens artikel 177 forelagt et præjudicielt spørgsmål vedrørende fortolkningen af EØF-traktatens artikel 220.

2 Spørgsmålet er blevet rejst under en straffesag mod Robert Mutsch, der er luxembourgsk statsborger og bosiddende i Saint-Vith i Belgien, en tysksproget kommune, der ligger inden for tribunal correctionnel de Verviers' retskreds.

3 Mutsch var blevet idømt en bøde ved udeblivelsesdom afsagt af tribunal correctionnel de Verviers den 2. november 1982. Han havde indgivet begæring om genoptagelse af dommen og havde samtidig påberåbt sig artikel 17, stk. 3, i lov af 15. juni 1935 om anvendelsen af sprog i retssager, som bestemmer, at »når en tiltalt af belgisk nationalitet er bosiddende i en tysksproget kommune inden for tribunal correctionnel de Verviers' retskreds, foretages sagen for denne ret på tysk, såfremt han fremsætter anmodning herom i overensstemmelse med formforskrifterne i artikel 16«.

4 Efter at retten havde imødekommet Mutsch's anmodning ved dom af 23. november 1982, appellerede anklagemyndigheden denne dom med den begrundelse, at tiltalte ikke var af belgisk nationalitet og derfor ikke kunne nyde godt af bestemmelsen i artikel 17, stk. 3, i lov af 15. juni 1935.

5 Cour d'appel de Liège, som var i tvivl om, hvorvidt det er foreneligt med fællesskabsretten, at det kun er belgiske statsborgere, der kan påberåbe sig artikel 17, stk. 3, udsatte sagen og forelagde Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Er artikel 17, stk. 3, i lov af 15. juni 1935 angående anvendelsen af sprog i retssager — som giver en tiltalt af *belgisk nationalitet, bosiddende i en tysksproget kommune* inden for tribunal correctionnel de Verviers' retskreds, ret til at begære, at sagen foretages på tysk — i overensstemmelse med principperne i traktatens artikel 220, som har til formål at sikre beskyttelsen af personer såvel som nydelsen og beskyttelsen af rettigheder på de betingelser, som de enkelte stater indrømmer egne statsborgere? Skal der således i den foreliggende sag, som er en *straffesag*, gives en person, der er tysktalende, og som er statsborger i et EF-land, herunder en person, der er af *luxembourgsk nationalitet* og *bosiddende i Saint-Vith*, en tysksproget kommune, ret til at begære, at sagen foretages på tysk?«

6 Således som spørgsmålet er formuleret, vedrører det en national bestemmelses overensstemmelse med fællesskabsretten. Det må i denne forbindelse erindres, at Domstolen, når den træffer afgørelse i medfør af artikel 177, ikke har kompetence til at anvende fællesskabsreglen på et bestemt tilfælde og følgelig heller ikke til at bedømme en bestemmelse i national ret i relation til denne regel. Den kan imidlertid som led i det retlige samarbejde, der er indført ved denne artikel, efter omstændighederne i sagen forsyne den nationale domstol med fortolkningsmomenter vedrørende fællesskabsretten, som kan være nyttige for denne ved vurderingen af nævnte bestemmelses virkninger.

7 Det fremgår af sagen, at cour d'appel med sit spørgsmål ønsker oplyst, om det følger af fællesskabsrettens principper, således som de navnlig er afspejlet i EØF-traktatens artikel 220, at en medlemsstats lovgivning, som har til formål navnlig på retsplejeområdet at fremme det sprog, der anvendes af en gruppe statsborgere i denne stat, også uden forskelsbehandling begrundet i nationalitet bør gælde for andre medlemsstaters statsborgere, som opfylder alle de betingelser, som medlemmerne af den pågældende befolkningsgruppe skal opfylde, for at der kan anvendes et bestemt sprog.

8 Kommissionen har i den anledning anført, at EØF-traktatens artikel 220, første led, kun bestemmer, at medlemsstaterne i det omfang, det er nødvendigt, skal indlede indbyrdes forhandlinger for til fordel for deres statsborgere at sikre nydelse af rettigheder og beskyttelse af disse på de betingelser, som de enkelte stater indrømmer egne statsborgere. Det er derfor udelukket, at de i denne bestemmelse omhandlede rettigheder kan gøres gældende, så længe en overenskomst herom ikke er trådt i kraft. Retten til i en medlemsstat at anvende et bestemt sprog, navnlig på retsplejeområdet, på samme betingelser som statsborgerne i denne stat, kan dog gøres gældende af en vandrende arbejdstager, der er statsborger i en anden medlemsstat, idet det er en »social fordel« i henhold til artikel 7, stk. 2, i Rådets forordning nr. 1612/68, som er udstedt i medfør af traktatens artikel 49.

9 Den italienske Republiks regering har fremført tre argumenter. For det første har den gjort gældende, at nationale bestemmelser, der er vedtaget til fordel for et officielt anerkendt mindretal, kun kan gælde for personer, der tilhører dette mindretal, og som er bosiddende på dettes område. For det andet har den anført, at artikel 220 hverken kan skabe rettigheder eller pligter, så længe medlemsstaterne ikke har indgået en overenskomst herom. Endelig har den bemærket, at en »social fordel« i henhold til artikel 7 i forordning nr. 1612/68 efter Domstolens praksis i hvert fald indirekte skal være forbundet med et arbejdsforhold og indrømmes på et område, som på en eller anden måde henhører under det sociale område, hvilket ikke er tilfældet i denne sag.

10 Det af cour d'appel de Liège forelagte spørgsmål må løses på baggrund af alle de bestemmelser i traktaten og den afledte ret, der kan have relevans for det rejste problem.

11 Med hensyn til artikel 220, som er nævnt i cour d'appel's spørgsmål, bemærkes, at denne bestemmelse ikke har til formål at opstille en retsregel, der er virksom som sådan, men at den kun angiver rammerne for de indbyrdes forhandlinger, som medlemsstaterne skal indlede »i det omfang, det er nødvendigt«. Denne bestemmelse har i sig selv ingen anden virkning end at angive, at målet er, at alle medlemsstaterne udvider de garantier, som de giver deres egne statsborgere på det pågældende område, til også at omfatte statsborgere fra andre medlemsstater. I et

fællesskab, der bygger på princippet om fri bevægelighed for personer og etableringsfrihed, får beskyttelsen af den enkeltes rettigheder og muligheder på det sproglige område en særlig betydning.

2 Traktatens artikel 7 bestemmer, at »inden for denne Traktats anvendelsesområde og med forbehold af dennes særlige bestemmelser er al forskelsbehandling, der udøves på grundlag af nationalitet, forbudt«. Den fulde anvendelse af denne bestemmelse bør sikres enhver person, som er bosat på en medlemsstats område og befinder sig i en situation, som er reguleret af fællesskabsretten. I samme forbindelse bemærkes, at artikel 48 om arbejdstagernes retsstilling også er baseret på, at enhver statsborger i en medlemsstat, der lovligt er bosat på en anden medlemsstats område for dér at udføre et lønnet arbejde, underkastes national behandling.

3 Det er derfor vigtigt at undersøge, om muligheden for at anmode om, at en retsforhandling finder sted på et bestemt sprog, er omfattet af traktatens anvendelsesområde og derfor bør bedømmes i lyset af princippet om forbud mod forskelsbehandling, som er udtrykt i de førnævnte bestemmelser.

4 I betragtning af, at tiltalte i henhold til de dokumenter, der findes i sagens akter, er arbejdstager (han betegner sig i sin begæring om genoptagelse af udeblivelsesdommen af 2. november 1982 som tagdækker i sin fars virksomhed), må spørgsmålet specielt undersøges på baggrund af traktatens artikler 48 og 49 og de bestemmelser i den afledte ret, der er udstedt med henblik på gennemførelsen af disse, navnlig Rådets forordning nr. 1612/68.

5 Det fremgår af den femte betragtning til forordning nr. 1612/68, at »retten til fri bevægelighed forudsætter, for at den objektivt set kan udøves i frihed og værdighed, at der sikres ligestilling, faktisk som retlig, i alt, der vedrører den egentlige udførelse af lønnet beskæftigelse og adgang til bolig; alle hindringer, der står i vejen for arbejdskraftens bevægelighed, skal endvidere fjernes, især med

henblik på at arbejdstageren kan samles med sin familie i modtagerlandet og betingelserne for denne families integration i modtagerlandets miljø«.

16 Adgangen til at anvende sit eget sprog i en sag ved retterne i bopælsmedlemsstaten, på samme betingelser som medlemsstatens egne arbejdstagere, bidrager væsentligt til den vandrende arbejdstagers og hans families integration i modtagerlandets miljø og dermed til virkeliggørelsen af formålet med arbejdskraftens frie bevægelighed.

17 Herefter må denne adgang anses for at henhøre under begrebet »social fordel« i artikel 7, stk. 2, i forordning nr. 1612/68, hvorefter en arbejdstager, der er statsborger i en anden medlemsstat, i modtagerlandet bør nyde »samme sociale og skattemæssige fordele som indenlandske arbejdstagere«. Ved dette udtryk forstås nemlig, som Domstolen har udtalt i dommen af 31. maj 1979 (Even, 207/78, Sml. s. 2019), »alle de fordele, som, uanset om de er forbundet med en arbejdskontrakt, almindeligvis indrømmes indenlandske arbejdstagere, hovedsagelig på grund af deres objektive status som arbejdstagere eller alene fordi de har bopæl på det nationale område«.

18 Det forelagte spørgsmål må derfor besvares med, at princippet om arbejdskraftens frie bevægelighed, sådan som det fremgår af traktatens artikel 48 og særlig af Rådets forordning nr. 1612/68, forudsætter, at der gives en arbejdstager, som er statsborger i én medlemsstat og bosat i en anden medlemsstat, ret til at forlange, at en straffesag, der er indledt mod ham, foretages på et andet sprog end det processprog, der sædvanligvis anvendes ved den pågældende domstol, såfremt denne ret under samme omstændigheder tilkommer indenlandske arbejdstagere.

Sagens omkostninger

19 De udgifter, der er afholdt af Kommissionen for De europæiske Fællesskaber og Den italienske Republiks regering, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke godtgøres. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale domstol, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN

vedrørende det spørgsmål, der er forelagt den af cour d'appel de Liège ved dom af 26. april 1984, for ret:

Princippet om arbejdskraftens frie bevægelighed, sådan som det fremgår af traktatens artikel 48 og især af Rådets forordning nr. 1612/68, forudsætter, at der gives en arbejdstager, som er statsborger i én medlemsstat og bosat i en anden medlemsstat, ret til at forlange, at en straffesag, der er indledt mod ham, foretages på et andet sprog end det processprog, der sædvanligvis anvendes ved den pågældende domstol, såfremt denne ret under samme omstændigheder tilkommer indenlandske arbejdstagere.

Mackenzie Stuart Bosco Due Pescatore

Koopmans Everling Bahlmann Galmot Joliet

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 11. juli 1985.

P. Heim
Justitssekretær

A. J. Mackenzie Stuart
Præsident